

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z GEOGRAFII

Zakres rozszerzony – kl. 3

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Dział I. Zróżnicowanie środowiska przyrodniczego Polski				
Uczeń: ➤ podaje: - powierzchnię Polski oraz długość jej granic lądowych i morskich; - nazwy i wysokości kulminacji w poszczególnych pasach rzeźby terenu; - średnie wartości temperatury powietrza, średnie roczne sumy opadów atmosferycznych i długość okresu wegetacyjnego oraz określa częstość kierunków wiatru i liczbę dni z silnym wiatrem w Polsce na podstawie map tematycznych; - nazwy państw położonych nad Morzem Bałtyckim; ➤ wymienia: - państwa graniczące z Polską i wskazuje je na mapie; - na podstawie mapy geologicznej trzy wielkie struktury geologiczne, w których granicach leży terytorium Polski; - formy polodowcowe występujące na obszarze Polski; - klimatyczne pory roku; - czynniki wpływające na klimat Polski - pasy rzeźby terenu w Polsce i wskazuje ich zasięg na mapie; - główne cechy sieci rzecznej w Polsce na podstawie mapy; - najmniejsze i największe jeziora w Polsce wskazuje je na mapie; - największe sztuczne zbiorniki w Polsce i wskazuje je na mapie; - wymienia wyspy Morza Bałtyckiego i podaje ich przynależność państwową; - wymienia typy wybrzeży Morza Bałtyckiego ➤ wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wyłączna strefa ekonomiczna, wody terytorialne, morskie wody wewnętrzne, region fizycznogeograficzny</i>, bilans wodny, <i>jeziorność</i> ➤ wskazuje na mapie: - geometryczny środek Polski;	Uczeń: ➤ wymienia: - na podstawie mapy najdalej wysunięte punkty w Polsce oraz podaje ich współrzędne geograficzne; - nazwy megaregionów i prowincji Polski i wskazuje je na mapie; - jednostki tektoniczne występujące na obszarze Polski; - na mapie rozmieszczenie głównych surowców mineralnych Polski; ➤ opisuje: - przebieg granic Polski na podstawie mapy ogólnie geograficznej; - zasięgi zlodowaceń na obszarze Polski na podstawie mapy; - cechy klimatu Polski na podstawie map klimatycznych i klimatogramów; - rozmieszczenie jezior w Polsce; - cechy Morza Bałtyckiego na podstawie mapy tematycznej; - florę i faunę Bałtyku; - zróżnicowanie zasolenia i temperatury powierzchniowej warstwy wody w Bałtyku; ➤ podaje: - przykłady najważniejszych wydarzeń geologicznych w poszczególnych erach i okresach; - cechy ukształtowania powierzchni Polski; - wskazuje obszary nadwyżek i niedoborów wody w Polsce; ➤ odczytuje informacje z krzywej hipsograficznej Polski ➤ wyjaśnia: - różnice między astronomicznymi, kalendarzowymi i klimatycznymi porami roku; - zróżnicowanie gęstości sieci rzecznej w Polsce na podstawie map tematycznych; ➤ porównuje powierzchnię i głębokość głównych jezior Polski na podstawie danych statystycznych	Uczeń: ➤ przedstawia: - charakterystyczne cechy położenia fizycznogeograficznego, matematyczno-geograficznego i geopolitycznego Polski; - wpływ mas powietrza na pogodę w Polsce; - typy sztucznych zbiorników wodnych i podaje ich przykłady; ➤ podaje - nazwy podprowincji Polski i wskazuje je na mapie; - przyczyny powstawania powodzi w Polsce; - przyczyny zróżnicowania zasolenia wód Morza Bałtyckiego na podstawie mapy; ➤ opisuje: - jednostki tektoniczne występujące na obszarze Polski; - najważniejsze wydarzenia z przeszłości geologicznej Polski na podstawie tabeli stratygraficznej; - znaczenie gospodarcze głównych surowców mineralnych Polski (węgla kamiennego, węgla brunatnego, rud miedzi i soli kamiennej); - rozmieszczenie form polodowcowych na obszarze Polski na podstawie mapy; - zróżnicowanie przestrzenne temperatury powietrza, opadów atmosferycznych, okresu wegetacyjnego i wiatrów w Polsce; - przyczyny niedoborów wody w Polsce; - zasoby wodne Polski; - główne typy genetyczne jezior Polski na wybranych przykładach; - czynniki wpływające na temperaturę wód powierzchniowych Morza Bałtyckiego na podstawie mapy; - genezę Morza Bałtyckiego na podstawie map tematycznych; ➤ wymienia: - czynniki wpływające na ukształtowanie powierzchni Polski; - różnice między krajobrazem młodoglacjalnym	Uczeń: ➤ ocenia konsekwencje położenia fizycznogeograficznego, matematyczno-geograficznego i geopolitycznego Polski ➤ wyjaśnia: - przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia surowców mineralnych w Polsce; - czym jest klimat peryglacjalny; ➤ charakteryzuje: - pasy rzeźby terenu; - cechy makroregionu, w którym mieszka; - przebieg strefy T-T na obszarze Polski na podstawie mapy geologicznej; - znaczenie jezior w Polsce; - funkcje sztucznych zbiorników w Polsce; - linię brzegową i typy wybrzeży Morza Bałtyckiego; - formy ochrony Morza Bałtyckiego; - znaczenie gospodarcze surowców mineralnych Polski; ➤ podaje: - wpływ poszczególnych czynników klimatycznych na klimat Polski; - przyczyny i skutki niedoboru wody w wybranych regionach Polski; - rodzaje powodzi występujących w Polsce; - przyczyny zróżnicowania gęstości sieci rzecznej w Polsce;	Uczeń: ➤ analizuje: - zmiany terytorium oraz granic państwa polskiego na przestrzeni dziejów; - zróżnicowanie klimatyczne Polski; - zasoby wodne w regionie, w którym mieszka, na podstawie różnych źródeł informacji; ➤ przedstawia: - kryteria regionalizacji fizycznogeograficznej; - budowę geologiczną Polski na tle struktur geologicznych Europy; - gospodarcze konsekwencje długości trwania okresu wegetacyjnego w różnych regionach Polski; - ocenia stan środowiska przyrodniczego wód Bałtyku; ➤ wyjaśnia: - uwarunkowania tworzenia się i występowania złóż surowców mineralnych; - wyjaśnia przyczyny dużej koncentracji sztucznych zbiorników w południowej części Polski; - stwierdzenie, że Polska odznacza się skomplikowaną budową geologiczną; ➤ omawia - występowanie głównych surowców mineralnych w regionie, w którym mieszka, i wyjaśnia, jak powstały ich złoża; - procesy, które zachodziły na obszarach występowania klimatu peryglacjalnego i wyjaśnia ich wpływ na obecne ukształtowanie powierzchni Polski; ➤ wskazuje - związki między budową geologiczną Polski a głównymi cechami ukształtowania powierzchni; - na przykładach zależność sieci rzecznej od budowy geologicznej i rzeźby terenu;

- zlewiska i dorzecza głównych rzek Polski; ➤ przedstawia: - podział dziejów Ziemi na ery i okresy; - podział surowców mineralnych ze względu na zastosowanie; ➤ opisuje położenie Morza Bałtyckiego i odczytuje z mapy średnie wartości zasolenia oraz temperatury powierzchniowej warstwy wody w Bałtyku		a krajobrazem staro glacialnym; ➤ analizuje bilans wodny Polski w roku hydrologicznym		-przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia jezior w Polsce; - zależność między ukształtowanie powierzchni Polski z ukształtowaniem innych europejskich krajów; -propozycje działań ograniczające ilość zanieczyszczeń przedostających się do Bałtyku;
---	--	---	--	---

Dział II. Związki między elementami środowiska przyrodniczego

Uczeń: ➤ opisuje: - położenie i obszar Tatr; - położenie gór średnich i niskich; - położenie Gór Świętokrzyskich; - położenie i obszar pasa wyżyn; - położenie i obszar nizin; - położenie i obszar pasa pojezierzy; - położenie, obszar i granice pasa pobrzeży; ➤ wskazuje: - na mapie przebieg granicy między Tatrami Wysokimi a Tatrami Zachodnimi; -na mapie duże aglomeracje w pasie nizin ➤ wymienia: - piętra klimatyczno-roślinne w Tatrach; -góry średnie i góry niskie w Polsce; -nadmorskie miejscowości i podaje ich funkcje; -główne rzeki Sudetów na podstawie mapy; -główne rzeki i sztuczne zbiorniki wodne pasa nizin; -nazwy parków narodowych pasa nizin; -regiony wchodzące w skład pojezierzy; -największe kompleksy leśne pojezierzy i podaje nazwy krain, na których obszarze się one znajdują; -największe jeziora pasa pojezierzy i wskazuje je na mapie; ➤ wyjaśnia znaczenie terminu: <i>flisz karpacki, gołoborza</i> ➤ wyróżnia: - krainy wchodzące w skład pasa pobrzeży; - główne jednostki w pasie wyżyn i wskazuje je na mapie;	Uczeń: ➤ charakteryzuje: - wody powierzchniowe Tatr; -świat zwierząt w Tatrach; - florę i faunę Bieszczad; - klimat i roślinność Sudetów; - warunki klimatyczne występujące w Górach Świętokrzyskich; - rzeźbę krasową na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej na podstawie infografiki; - warunki klimatyczne występujące w pasie nizin; - wody powierzchniowe w pasie nizin; - cechy krajobrazu starogłacialnego; - cechy krajobrazu młodogłacialnego na obszarze pojezierzy; - opisuje warunki klimatyczne występujące na pojezierzach; -opisuje cechy krajobrazu pasa pobrzeży; - wody powierzchniowe w pasie pobrzeży; -podział Tatr; ➤ wymienia: - pasma górskie Sudetów; - główne surowce mineralne występujące na wyżynach; -najważniejsze elementy środowiska przyrodniczego parków narodowych pasa nizin; -czynniki rzeźbotwórcze wpływające na rzeźbę poszczególnych regionów pasa pobrzeży; - formy rzeźby wysokogórskiej; - czynniki wpływające na krajobraz Tatr;	Uczeń: ➤ wymienia: - formy polodowcowe i formy krasowe występujące w Tatrach; -cechy klimatu Tatr; - skały dominujące w budowie geologicznej poszczególnych pasm sudeckich; ➤ charakteryzuje; - działalność gospodarczą w Tatrach -korzyści i zagrożenia związane z rozwojem turystyki w Tatrach; -piętrowość roślinną w Bieszczadach; -cechy środowiska przyrodniczego Sudetów; - poszczególne pasma Sudetów; -krajobraz gór niskich; -cechy środowiska przyrodniczego Gór Świętokrzyskich; -cechy środowiska przyrodniczego pasa wyżyn; -złodowacenia na obszarze pasa nizin - charakteryzuje gleby równin starogłacialnychna podstawie profili glebowych; -złodowacenia na obszarze pojezierzy; -wpływ łądolodu na rzeźbę pojezierzy; -użytkowanie terenu na pojezierzach; -środowisko przyrodnicze poszczególnych regionów pasa pobrzeży; -typy wybrzeży Morza Bałtyckiego; -wpływ Morza Bałtyckiego na klimat pobrzeży; - działalność gospodarczą w pasie pobrzeży; ➤ przedstawia: - rzeźbę pasa nizin; -czynniki wpływające na rzeźbę pasa pobrzeży;	Uczeń: ➤ omawia: - budowę geologiczną Tatr na podstawie schematu; -wpływ procesów zewnętrznych na rzeźbę Tatr; -budowę geologiczną Sudetów jako przykładu gór zrębowych; -budowę geologiczną Gór Świętokrzyskich; -dzieje geologiczne pasa wyżyn; -wpływ budowy geologicznej na występowanie surowców mineralnych i wód głębinowych w pasie nizin; -wpływ budowy geologicznej pojezierzy na gleby i roślinność; -zależności między poszczególnymi elementami środowiska przyrodniczego w pasie pojezierzy; - etapy powstawania delty Wisły na obszarze Żuław Wiślanych; -procesy powstawania mierzei i klifu na podstawie schematu - charakteryzuje środowisko przyrodnicze Żuław Wiślanych; -różnicowanie środowiska przyrodniczego pasa wyżyn; - proces powstawania pradolin i ich przebieg na obszarze pasa nizin na podstawie mapy; - wpływ łądolodu; - genezę pól wydymowych występujących w pasie nizin ➤ porównuje: - środowisko przyrodnicze Tatr Wysokich ze środowiskiem przyrodniczym Tatr Zachodnich; - warunki klimatyczne Niziny Śląskiej z	➤ Uczeń: ➤ omawia: - rozmieszczenie lodowców w Tatrach w plejstocenie na podstawie dostępnych źródeł informacji; - wpływ skał węglanowych i lessowych na inne elementy środowiska przyrodniczego; - czynniki przyrodnicze, które wpłynęły na gospodarowanie w pasie wyżyn; - podobieństwa i różnice między środowiskiem przyrodniczym pojezierzy a środowiskiem przyrodniczym pobrzeży; ➤ przedstawia: - czynniki decydujące o zmianach szaty roślinnej wraz ze wzrostem wysokości nad poziomem morza; -różnice między cechami środowiska przyrodniczego Sudetów, Gór Świętokrzyskich i Bieszczad; -związek między budową geologiczną nizin a zagospodarowaniem tego obszaru; - zależność między budową geologiczną pojezierzy a ich zagospodarowaniem; ➤ porównuje: - krajobraz młodogłacialny z krajobrazem starogłacialnym (uwzględnia między innymi wysokości bezwzględne, formy terenu i wody powierzchniowe); - granice pięter klimatyczno-roślinnych w Sudetach i Tatrach;
---	---	---	---	--

			warunkami klimatycznymi Niziny Północnopodlaskiej;	
Dział III. Krajobrazy Polski				
Uczeń: ➤ wyjaśnia znaczenie terminu: <i>krajobraz, krajobraz kulturowy</i> ➤ wymienia: -czynniki kształtujące wybrane typy krajobrazów; -cechy krajobrazu przyrodniczego i mozaikowego; ➤ podaje przykłady krajobrazu przyrodniczego i kulturowego	Uczeń: ➤ wymienia: - elementy krajobrazu; -typy krajobrazów przyrodniczych i podaje ich przykłady; -cechy krajobrazu górskiego ponad granicą lasu, torfowisk wysokich i muraw na przykładzie Karkonoszy; - elementy krajobrazu komunikacyjnego na podstawie fotografii; ➤ opisuje krajobraz leśny zbliżony do pierwotnego na przykładzie Puszczy Białowieskiej ➤ podaje: - główne cechy krajobrazu turni na przykładzie Tatr; -cechy krajobrazu kulturowego; -cechy krajobrazu wiejskiego na przykładzie Rostocza; -cechy krajobrazu małomiasteczkowego na przykładzie Tykocina;	Uczeń: ➤ prezentuje podział krajobrazów ze względu na stopień przekształcenia środowiska ➤ pokazuje różnice między krajobrazem przyrodniczym z krajobrazem kulturowym ➤ charakteryzuje: - krajobrazy przyrodniczo-kulturowe; -krajobrazy jeziorne i bagienno-łęgowe i podaje obszary ich występowania; -cechy krajobrazu podmiejskiego i rezydencjalnego na przykładzie pod warszawskich miejscowości; -cechy krajobrazu przemysłowego na wybranym przykładzie;	Uczeń: ➤ charakteryzuje: - krajobrazy wyróżnione ze względu na rzeźbę terenu; -czynniki zagrażające krajobrazom; -krajobraz kulturowy wielkich miast Polski na przykładzie Warszawy; -krajobraz górniczy na przykładzie kopalni w Bełchatowie; ➤ prezentuje cechy wybranych krajobrazów przyrodniczych ➤ podaje czynniki wpływające na zachowanie krajobrazów zbliżonych do pierwotnych	Uczeń: ➤ charakteryzuje: - rolę krajobrazu w życiu człowieka; - krajobraz dominujący w regionie, w którym mieszka, oraz ocenia stopień jego przekształcenia w wyniku antropopresji; ➤ potrafi rozpoznać wybrane krajobrazy przyrodnicze i kulturowe na podstawie materiałów źródłowych, np. map, fotografii i obrazów satelitarnych ➤ przedstawia sposoby zapobiegania degradacji i działań służących zachowaniu walorów krajobrazów przyrodniczych i kulturowych
Dział IV. Ludność i urbanizacja w Polsce				
Uczeń: ➤ podaje: - aktualną liczbę ludności w Polsce; - województwa w Polsce i wskazuje je na mapie; -obszary w Polsce o dodatnim i ujemnym współczynniku przyrostu naturalnego na podstawie mapy; -obszary o najwyższym wskaźniku starości demograficznej; -cechy piramidy wieku i płci ludności Polski; -wartość wskaźnika gęstości zaludnienia w Polsce; -regiony silnie i słabo zaludnione na podstawie mapy gęstości zaludnienia; -obszary o dodatnim i ujemnym saldzie migracji wewnętrznych w Polsce; -państwa, w których żyje najliczniejsza Polonia, i wskazuje je na mapie; -mniejszości narodowe i mniejszości etniczne w Polsce; -regiony etnograficzne na podstawie mapy; -ekonomiczne grupy wiekowe ludności; -sektory gospodarki; -wskaźniki dotyczące oceny poziomu życia ludności; -organy władzy publicznej wybierane w demokratycznych wyborach w Polsce; -główne opcje polityczne w Polsce; -województwa o wysokim i o niskim	Uczeń: ➤ analizuje zmiany liczby ludności w Polsce w danym przedziale czasowym ➤ oblicza wskaźnik dynamiki zmian liczby ludności, współczynnik przyrostu naturalnego, współczynnik feminizacji na wybranym przykładzie, wskaźnik gęstości zaludnienia, współczynnik przyrostu rzeczywistego ➤ przedstawia: - trójstopniowy podział administracyjny Polski; -przestrzenne zróżnicowanie wskaźnika starości demograficznej na podstawie mapy; -regionalne zróżnicowanie współczynnika feminizacji na podstawie mapy; - współczesną strukturę narodowościowo-etniczną w Polsce na podstawie danych statystycznych; - zróżnicowanie etnograficzne ludności Polski na podstawie materiałów źródłowych; ➤ podaje: - przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia ludności w Polsce; -przyczyny migracji wewnętrznych w Polsce; -państwa, do których migrują Polacy w XXI w.; - główne kierunki i wielkość współczesnych emigracji Polaków; -mierniki poziomu aktywności zawodowej ludności Polski; -przyczyny zmian w strukturze zatrudnienia ludności Polski;	Uczeń: ➤ omawia: - zmiany liczby ludności Polski po II wojnie światowej; -skutki depopulacji; -wpływ czynników przyrodniczych na rozmieszczenie ludności w Polsce na podstawie map tematycznych; -zróżnicowanie przestrzenne salda migracji wewnętrznych w Polsce; -przyczyny migracji zagranicznych w Polsce w ujęciu historycznym; -wielkość migracji zagranicznych na pobyt stały w Polsce na podstawie wykresu; -mierniki poziomu aktywności zawodowej ludności Polski; -formy zatrudnienia w Polsce; -wybrane grupy etnograficzne w Polsce; -zróżnicowanie regionalne wskaźników dotyczących poziomu życia w Polsce na podstawie map tematycznych; -czynniki warunkujące jakość życia w polskich miastach; - <i>genius loci</i> miasta; -wybrane typy genetyczne kształtów wsi w Polsce; -cechy strefy podmiejskiej; - współczynnik dzietności w Polsce w latach 1960–2019 na podstawie wykresu; - negatywne skutki rozwoju strefy	Uczeń: ➤ prezentuje: - zmiany przyrostu naturalnego w Polsce w drugiej połowie XX w. i na początku XXI w. na podstawie wykresu; -główne motywy migracji Polaków na początku XXI w.; -demograficzne i społeczne przemiany na obszarach wiejskich; -działania związane z rewitalizacją podupadłych dzielnic miast; -zróżnicowanie wiejskiej sieci osadniczej w Polsce na podstawie mapy; ➤ wykazuje: - związek zachowań prokreacyjnych Polaków z uwarunkowaniami społeczno-kulturowymi; -wykazuje wpływ czynników społeczno-ekonomicznych i historyczno-politycznych na rozmieszczenie ludności w Polsce na podstawie dostępnych źródeł informacji; ➤ wyjaśnia: - zmiany kształtu piramidy wieku i płci ludności Polski oraz porównuje ją z piramidami wieku i płci ludności innych państw;	Uczeń: ➤ przewiduje wpływ współczesnych przemian demograficznych w Polsce na rozwój społeczno-gospodarczego kraju ➤ Analizuje: - zmiany przyrostu naturalnego i przyrostu rzeczywistego ludności Polski na podstawie dostępnych źródeł informacji; -wyniki wyborów w regionie, w którym mieszka, na podstawie danych PKW; -porównuje frekwencję i wyniki ostatnich wyborów do Sejmu RP w regionie, w którym mieszka, z wynikami w całej Polsce; ➤ przedstawia: - działania przeciwdziałające wyludnianiu się niektórych obszarów Polski podejmowane na szczeblu rządowym i samorządowym; -przyczyny niewielkiego zróżnicowania narodowo-etnicznego ludności Polski; ➤ wyjaśnia: - wpływ starzenia się polskiego społeczeństwa na rynek pracy; -wpływ przemian społecznych i gospodarczych na przebieg urbanizacji w Polsce po II wojnie światowej; -działania państwa na rzecz ograniczania ubóstwa; -przyczyny i konsekwencje gettoizacji

wskaźniku urbanizacji; -miasta według grup wielkościowych na podstawie wykresu; -najludniejsze miasta Polski i wskazuje na mapie; -cechy wiejskiej sieci osadniczej; -wybrane typy genetyczne kształtów wsi; ➤ wyjaśnia znaczenie terminu: <i>depopulacja</i>, <i>region etnograficzny</i>, <i>mniejszość narodowa</i> i <i>mniejszość etniczna</i>, <i>współczynnik dzietności</i> i <i>feminizacji</i>, aktywność ekonomiczna, <i>ubóstwo</i>, <i>podaż pracy</i> i <i>popyt na pracę</i> ➤ opisuje strukturę ludności Polski według aktywności ekonomicznej w 2019 r. na podstawie danych statystycznych	-czynniki wpływające na poziom życia; -przykłady aglomeracji miejskich; -różnice między aglomeracją monocentryczną a aglomeracją policentryczną; -wady i zalety życia na wsi ➤ omawia: - współczynnik salda migracji wewnętrznych w Polsce na podstawie mapy; -wskaźnik urbanizacji w Polsce i jego regionalne zróżnicowanie na podstawie danych statystycznych i mapy tematycznej; - funkcje polskich miast i podaje ich przykłady; ➤ wyjaśnia: - różnice między referendum ogólnokrajowymi a referendum lokalnymi; -znaczenie terminu <i>inteligentne miasta</i> i podaje przykłady inteligentnych miast; -na czym polega gettoizacja przestrzeni miejskiej; -	podmiejskiej; ➤ podaje: - przyczyny zmian przyrostu naturalnego w Polsce w ostatnich trzech dekadach; -przyczyny starzenia się polskiego społeczeństwa; ➤ prezentuje: - przestrzenne zróżnicowanie mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce; -współczesną strukturę narodowościowo-etniczną w Polsce; -rozkład wysokości wynagrodzeń brutto w Polsce na podstawie wykresu i mapy tematycznej; - przestrzenne zróżnicowanie procesów urbanizacyjnych w Polsce na podstawie danych statystycznych; -preferencje wyborcze Polaków na podstawie wykresu; ➤ analizuje: - zróżnicowanie bezrobocia w Polsce na podstawie mapy; -frekwencję wyborczą w Polsce na podstawie wykresu; - współczynnik przyrostu naturalnego w Polsce w wybranych latach na podstawie wykresu; -subiektywny wskaźnik poziomu zadowolenia z życia w miastach i na wsi na podstawie danych statystycznych; ➤ wyjaśnia uwarunkowania współczesnych procesów urbanizacyjnych w Polsce	- przyczyny zróżnicowania etnograficznego ludności Polski; -na przykładach przyczyny i skutki bezrobocia w Polsce; ➤ porównuje: - wartości współczynnika aktywności zawodowej i stopy bezrobocia w Polsce z wartościami tych wskaźników w wybranych krajach UE; -poziom życia ludności w Polsce z poziomem życia w innych krajach na podstawie dostępnych źródeł informacji; ➤ analizuje: - przestrzenne zróżnicowanie frekwencji wyborczej w Polsce na podstawie map; -przestrzenne zróżnicowanie wyników wyborów parlamentarnych w 2019 r. na podstawie map; -analizuje zmiany struktury zatrudnienia w Polsce na podstawie danych statystycznych; -analizuje przyrost rzeczywisty ludności Polski i jego składowe na podstawie wykresu; -regionalne zróżnicowanie dynamiki zmian liczby ludności na podstawie danych statystycznych; ➤ opisuje: - na przykładach układy urbanistyczne miast powstałych w różnych okresach historycznych; - przyczyny zmian w osadnictwie wiejskim w Polsce; -funkcjonalne i przestrzenne przemiany na obszarach wiejskich; -skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Polsce; -zachowania prokreacyjne Polaków i przestrzenne zróżnicowanie tych zachowań;	przestrzeni miejskiej; -zależność między zmianami w osadnictwie wiejskim a przemianami społeczno-gospodarczymi zachodzącymi w Polsce;
--	---	---	--	--

Dział V. Gospodarka Polski

Uczeń: ➤ wymienia: - przyrodnicze warunki rozwoju rolnictwa; -pozaprzyrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa; -najważniejsze działy przemysłu high-tech w Polsce; -rodzaje transportu funkcjonujące w Polsce; -główne porty lotnicze w Polsce; -główne węzły i terminale transportowe w Polsce i wskazuje je na mapie;	Uczeń: ➤ wymienia: - obszary w Polsce o najkorzystniejszych warunkach rozwoju rolnictwa; -czynniki decydujące o lokalizacji zakładów przemysłu zaawansowanych technologii w Polsce -grupy ładunkowe, w których przeładunku specjalizują się poszczególne porty morskie -cechy rolnictwa ekologicznego; -przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia	Uczeń: ➤ prezentuje: - przyrodnicze warunki rozwoju rolnictwa w Polsce na podstawie danych statystycznych; -pozaprzyrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa w Polsce na podstawie danych statystycznych; -rozwój rolnictwa ekologicznego w Polsce po przystąpieniu naszego kraju do UE; --uwarunkowania rozwoju przemysłu high-tech w Polsce;	Uczeń: ➤ omawia: - regionalne zróżnicowanie przyrodniczych warunków rozwoju rolnictwa na podstawie mapy; -regionalne zróżnicowanie pozaprzyrodniczych czynników rozwoju rolnictwa na podstawie mapy; -działalność parku technologicznego na przykładzie Pomorskiego Parku	Uczeń: ➤ ocenia: - możliwości przemian w rolnictwie Polski pod wpływem warunków przyrodniczych i czynników pozaprzyrodniczych; -wpływ przystąpienia Polski do UE na rozwój przemysłu w naszym kraju; - perspektywy rozwoju przemysłu w Polsce; -znaczenie sieci transportu dla gospodarki
--	--	--	--	--

-rodzaje działalności gospodarczej zaliczane do gospodarki morskiej; -na mapie główne porty handlowej pasażerskie na polskim wybrzeżu; -na mapie główne porty rybackie na polskim wybrzeżu; -cechy żywności ekologicznej; -główne obszary turystyczne Polski; ➤ wyjaśnia: - znaczenie terminu <i>rolnictwo ekologiczne</i>; -na czym polegała transformacja gospodarcza po 1989 r.; -na czym polegała restrukturyzacja przemysłu; ➤ podaje liczbę ekologicznych gospodarstw w Polsce ➤ przedstawia walory przyrodnicze sprzyjające rozwojowi turystyki w Polsce	zakładów przemysłowych w Polsce ➤ opisuje: - zmiany liczby gospodarstw ekologicznych w Polsce; -zróżnicowanie gęstości dróg kołowych według województw oraz przebieg autostrad i dróg ekspresowych w Polsce; -zróżnicowanie gęstości sieci kolejowej w Polsce; ➤ przedstawia: - miejsce Polski w światowej produkcji przemysłowej na podstawie danych statystycznych; -walory kulturowe sprzyjające rozwojowi turystyki w Polsce;	-rozmieszczenie ośrodków przemysłu zaawansowanych technologii w Polsce; - lokalizację sieci tramwajowych oraz systemu metra w Polsce; -obroty ładunkowe w polskich portach morskich na podstawie danych statystycznych; -polskie obiekty znajdujące się na <i>Liście UNESCO</i>; ➤ omawia: - przestrzenne rozmieszczenie gospodarstw ekologicznych w Polsce; -rolę rolnictwa w polskiej gospodarce; -strukturę ekologicznych użytków rolnych; -cechy socjalistycznej gospodarki; -przyczyny przemian w przemyśle Polski po 1989 r.; -czynniki decydujące o lokalizacji przemysłu zaawansowanych technologii w Polsce; -znaczenie działalności badawczo-rozwojowej w rozwoju przemysłu high-tech; -przyczyny zmian w polskim transporcie w ostatnich trzech dekadach; -rozwój transportu samochodowego w Polsce; -czynniki wpływające na rozwój transportu śródlądowego w Polsce; -transport lotniczy w Polsce; -transport przesyłowy w Polsce; ➤ ocenia walory przyrodnicze warunkujące rozwój turystyki w Polsce	Naukowo- -Technologicznego Gdynia; -zmiany w polskim transporcie w XX i XXI w.; -transport przesyłowy w Polsce; -stan polskiej floty handlowej na podstawie danych statystycznych; ➤ przedstawia: - pozytywne i negatywne skutki rozwoju rolnictwa ekologicznego; -rozwój i strukturę polskiego przemysłu do II wojny światowej; -charakter przemian w polskim przemyśle po 1989 r.; -cele certyfikacji żywności produkowanej w ramach systemu rolnictwa ekologicznego w Polsce; -charakter przemian w polskim przemyśle po 1989 r.; -przemiany zachodzące w przemyśle stoczniowym w Polsce; -skutki przemian w polskim przemyśle po 1989 r.; -przyczyny nierównomiernej gęstości sieci kolejowej na podstawie mapy; ➤ porównuje: - wydatki na działalność badawczo-rozwojową w Polsce z wydatkami na tę działalność w innych krajach UE; -porównuje transport kolejowy i samochodowy w Polsce z transportem kolejowym i samochodowym w Unii Europejskiej; ➤ ocenia: - poziom rozwoju transportu kolejowego w Polsce; -walory kulturowe warunkujące rozwój turystyki w Polsce; -stan infrastruktury turystycznej w Polsce; ➤ planuje trasę wycieczki biorąc pod uwagę atrakcje turystyczne w wybranej regionie	kraju; ➤ opisuje znaczenie rolnictwa ekologicznego w dobie zmian klimatu ➤ wyjaśnia dlaczego należy kontrolować gospodarstwa produkujące żywność ekologiczną ➤ przedstawia zalety obiektów stanowiących dziedzictwo kulturowe Polski na przykładzie wybranego regionu lub szlaku turystycznego
Dział VI. Stan środowiska i jego ochrona w Polsce				

Uczeń: ➤ wymienia: - rodzaje zanieczyszczeń powietrza; - formy ochrony przyrody w Polsce na podstawie mapy; - parki narodowe w Polsce; - przykłady gatunków roślin i zwierząt objętych ochroną; ➤ wyjaśnia: - na czym polega eutrofizacja wód; - znaczenie terminu <i>degradacja gleb</i>; - dlaczego należy chronić środowisko przyrodnicze;	Uczeń: ➤ podaje: - przyczyny zanieczyszczenia powietrza w Polsce; - przyczyny zanieczyszczenia wód; ➤ wymienia: - przyczyny degradacji gleb; - parki narodowe w Polsce; - elementy środowiska podlegające ochronie w poszczególnych parkach narodowych w Polsce; - rodzaje obszarów chronionych w Polsce; - indywidualne formy ochrony przyrody w Polsce;	Uczeń: ➤ omawia: - stan środowiska przyrodniczego w Polsce i jego zmiany w XX i XXI w.; - walory środowiskowe poszczególnych parków narodowych w Polsce; - wybrane zanieczyszczenia powietrza w Polsce według źródeł ich emisji; - działania podejmowane na rzecz rekultywacji gleb w Polsce; - różnice w składzie ścieków przemysłowych i ścieków komunalnych; ➤ wymienia rodzaje odpadów stanowiących zagrożenie dla środowiska ➤ prezentuje: - przykłady działań na rzecz ochrony przyrody podejmowanych w Polsce; - przestrzenne rozmieszczenie form ochrony przyrody w Polsce;	Uczeń: ➤ omawia: - zmiany stanu środowiska w Polsce w XX i XXI w.; - przyczyny zmniejszania się emisji zanieczyszczeń powietrza w Polsce; ➤ analizuje wielkość produkcji odpadów przemysłowych i komunalnych w Polsce ➤ prezentuje: - zadania instytucji powołanych do oceny stanu środowiska; - międzynarodowe formy ochrony przyrody; ➤ wyjaśnia, na czym polegają restytucja gatunków i reintrodukcja	Uczeń: ➤ pozyskuje dane dotyczące szkód w środowisku i zanieczyszczeń powierzchni ziemi w regionie, w którym mieszka ➤ analizuje i przedstawia wnioski stanu środowiska w Polsce i w regionie, w którym mieszka, wykorzystując podstawowe dane statystyczne i aplikacji GIS ➤ wyjaśnia dlaczego trzeba chronić środowiska przyrodniczego Polski ➤ potrafi poszukać w Internecie informacje dotyczące form ochrony przyrody w Polsce
--	--	---	--	---

Dział VII. Badania i obserwacje terenowe

Uczeń: ➤ wybiera: - zakład usługowy lub przedsiębiorstwo, które będzie przedmiotem badań; - rodzaj usług, które będą oceniane pod kątem dostępności i jakości oraz obszar badań; ➤ wyszukuje strony i portale internetowe, które mogą być pomocne przy analizie zmian w układzie przestrzennym i wyglądzie zabudowy ➤ określa cele rewitalizacji ➤ wyjaśnia, na czym polega analiza SWOT	Uczeń: ➤ pozyskuje informacje o przedsiębiorstwie lub zakładzie usługowym ➤ opracowuje ankietę do analizy dostępności usług ➤ dokonuje obserwacji wybranego terenu i rozpoznaje elementy krajobrazu, sporządza dokumentację fotograficzną oraz notatki ➤ zbiera: - informacje niezbędne do analizy zmian w układzie przestrzennym i wyglądzie zabudowy z różnych źródeł dostępnych w Internecie; - informacje na temat pomyślnie przeprowadzonej rewitalizacji obszarów zdegradowanych, np. zurbanizowanych lub poprzemysłowych; ➤ wybiera obszar badań oraz określa zakres analizy SWOT	Uczeń: ➤ Sprawdza wpływ przedsiębiorstwa przemysłowego lub usługowego na środowisko przyrodnicze najbliższego otoczenia ➤ zbiera informacje o dostępności usług – wykorzystuje źródła internetowe, dane statystyczne, mapy oraz dane uzyskane podczas obserwacji w terenie ➤ sporządza plan zagospodarowania przestrzennego wybranego terenu ➤ dostrzega zmiany układu przestrzennego i zabudowy wybranego obszaru na podstawie zdjęć z różnych okresów i planów archiwalnych ➤ wybiera obszar wymagając rewitalizacji i zbiera informacje do analizy SWOT	Uczeń: ➤ analizuje: - wpływ przedsiębiorstwa przemysłowego lub usługowego na rynek pracy i rozwój gospodarczy najbliższego otoczenia; - dostępność i jakość wybranych usług (np. edukacyjnych, zdrowotnych, rekreacyjnych, handlowych) w najbliższej okolicy; - zmian układu przestrzennego i zabudowy wybranego obszaru na podstawie zdjęć z różnych okresów i planów archiwalnych; ➤ wyróżnia główne funkcje wybranego terenu ➤ rozpoznaje problemy występujące na obszarze wymagającym rewitalizacji ➤ prezentuje wyniki analizy SWOT dla wybranej miejscowości lub dzielnicy dużego miasta	Uczeń: ➤ ocenia: - wpływ przedsiębiorstwa przemysłowego lub usługowego na środowisko przyrodnicze, rynek pracy, jakość życia ludności i rozwój gospodarczy najbliższego otoczenia; - dostępność i jakość wybranych usług (np. edukacyjnych, zdrowotnych, rekreacyjnych, handlowych) w najbliższej okolicy; - zagospodarowania wybranego terenu; ➤ przedstawia: - zmiany układu przestrzennego i wyglądu zabudowy wybranego terenu; - propozycje działań rewitalizacyjnych na wybranym obszarze;
--	---	---	---	--